

Franckesche Stiftungen zu Halle

Conspectus Chirurgiæ Tam Medicæ, Methodo Stahlina Conscriptæ

Juncker, Johann

Halæ, MDCCLVII.

VD18 90812107

Tabula XXIV. De Gangliis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-197684

9. Suppeditant autem hæ observationes talem usum practicum, ut non nimium polliceamur, quando tales tumores faccati obfirmati offeruntur, bene considerando, quod, si omnino dextra excissione tumores illi *externi* removeantur, æger tamen nihilominus ob internarum partium corruptionem vitam perdere possit.
10. Interea *excissio* ipsa peritam administrationem requirit, nempe cutis superstrata ita est secanda, ut tota tumoris moles circumcirca sit liberata & radix detecta, atque ita *tumor* cum *petiolo* suo radicitus, & nullo frustulo relicto, possit extirpari.

TABULA XXIV.

DE

GANGLIIS.

I. DEFINITIO.

Ganglium est nodus in partibus tendinosis, osseam subinde duritiem exhibens. Derivant a græco, γάγγλιον, quod per contortionem nervi præternaturalem interpretantur. German. vocatur ein Ober-Bein.

II. DIFFERENTIA.

1. *Ganglia* non quidem inter *scirrhus* numeranda sunt, meliore tamen jure ad hos, quam ad *excrecentias* referuntur. Nam in *excrecentiis nova* strictura supponitur.
2. Et quemadmodum *scirrhi* reliquos tumores magis simpliciores, etiam faccatos, præcedente tabula tractatos, duritie superant, ita *ganglia* ipsis adeo *scirrhis* duriora sunt.
3. A nodis podagricis per reliquas circumstantias facile distinguuntur.

III. SIGNA

1. Nascuntur *ganglia*, & tacite subinde, sub cute in partibus tendinosis, extrorsum & introrsum circa carpum.
2. Insidere ejusmodi solent partibus, quæ ossibus sunt propinquæ, raro autem in aliis locis, quam in manibus & pedibus tenerioribus, nimirum

mirum tendinibus musculorum, digitos moventium, reperiuntur. Licet *ganglia* dentur a nativitate.

3. Mobile est ganglion, quando musculus movetur, & quando pressionibus irritatur, sensum quodammodo dolorificum, qui alias caret, exhibet.
4. Successive incrementum sumit, & quidem ita, ut sub initium paululum mollius sit, dum vero sensim succrescit, interdum in duritiem insignem convertitur.
5. Diversæ sunt magnitudinis & nonnunquam in uno subjecto plura occurrunt, ordinarie autem unum.
6. Quæ magnæ molis evadunt, partis mobilitatem & officium impedire solent.

IV. CAUSSÆ

1. Causa *proxima* de gangliis non potest reddi. Semper enim dubium manet, num a *tendinis* induratione, crispatione & tortuosa contractione, uti nodi podagrici, an vero ab impacta ibidem materia quadam lenta lymphatica, uti saccati tumores tabula præcedente nominati, dependeant. Vero tamen simile est, quod, licet tendinis affectio nonnumquam conspiret, materia tamen viscida & impacta potissimum accusanda sit; id quod genesis ganglii, ejusdem contactus, situs & medela confirmant.
2. Causa *occasionalis* esse solet distortio, contusio, conquassatio impetuosa sub labore intenso, ictu, lapsu, wenn man die Hand verstauchet und vergriffen, oder den Fuß vertreten hat. Licet non immediate semper, sed post aliquot demum dies ordinarie ganglia succedant.
3. Non ipsis ossibus incumbunt seu inhærent, quod ex pathognomica illa circumstantia, dum mobilia sunt, dilucescit. Hinc tali respectu *Ueber-Beine* non appellantur, sed hoc nomen a duritie veluti ossea, quam ganglia inveterata & confirmata nonnunquam exhibent, accepisse videntur.

V. PROGNOSIS.

1. Ganglia, quo magis attinguntur, commoventur, & fricantur, eo magis accrescunt, mobilitatem partis ledunt, & tanto facilius dolent, nisi sub illa compressionem resolvantur.
2. Sibi relicta, non facile periculum involvunt.

3. Quemadmodum ex se ad *murationem* & *exulcerationem* nunquam tendunt, ita etiam nulla arte ad talem corruptionem facile perducunt, nisi quidem *corrosiva* infauste adhibeantur.
4. Quando autem per insignem inflammatoriam irritationem circumjacentium partium offenduntur, tunc periculosi affectus spasmodici exoriuntur, & ulceratio cancroso-corrosiva expectanda est.
5. Tolerantur interim facile, nisi admodum indurescant & augeant, quod tamen raro fit.

VI. METHODUS MEDENDI ET REMEDIA.

Gangliorum curatio consistit in *resolutione*. In hunc finem sequentia remedia adhiberi solent:

1. *Emplastrum* e discutientibus penetrantioribus parata e. g.
 - a) E gummi resinis, præcipue galbano, tum etiam sagapeno, ammoniaco, bdellio, sarcocolla in aceto solutis.
 - b) E compositis laudantur empl. saponat., de ranis cum mercurio, de ammoniaco *Foresti*, præmissa & repetenda inunctione cum oleo amygdal. dulc. vel alia lenitione & emollitione.
 - c) Succedit hoc experimentum, quando ganglion adhuc recens est, & in accremento quasi constitutum, atque nucis juglandis quantitatem nondum superavit.
2. *Compressio* moderata, diuturna, per plures hebdomadas continuanda, cum *lamina ferrea*, quæ quotidie arctius, si forte strictura remiserit, comprimitur. Sufficit autem vel simplex talis lamina, vel cum pauxillo mercurii vivi illita & alternis diebus repetita. Hæc itidem in recentibus efficax est.
3. Quando autem jam senescentia sunt, negotium commode non succedit, sed ea in usum sunt vocanda, quæ transpirationem impediendo partes solidas emolliunt, & tunc locum habet *pressio fortis* & *tor-sio* seu disruptio impetuosa.
 - a) *Emollitionem* intendunt per resinam albam aut stryacem albam una cum oleo amygdal. dulc. aut oleo liliorum alborum mixtam.
 - b) *Disruptionem* per fortem manualement compressionem. Man solle das Ober-Bein zerdrücken, daß die humores mucidi, secundum hypothesin, aus dem folliculo heraus gepresset würden. Disrupto ganglio imponenda commendant *emplastra* superius descripta.
4. Reliqua peculiaria sub *cautelis* tangemus.

VII. CAU-

VII. CAUTELÆ ET OBSERVATIONES PRACTICÆ.

1. Gummi *sagapenum* subtilius quidem est & minus acre quam *galbanum*, magis tamen veluti evanidum, & non tam fortiter agens.
2. Commendatio *salivæ*, jejuni præcipuæ hominis, ad discussionem recentium gangliorum nota quidem satis est, sed optandum, ut ubique experientiæ responderet.
3. *Laminam ferream* e tali globulo conficiendam commendant, cum quo animal grandius trajectum & interfectum est. Num autem hæc circumstantia ad essentiam rei pertineat, dubitamus.
4. Nonnulli Chirurgorum e. g. *Solingen*, commendant *excissionem* gangliorum; quæ vero perperam instituitur, & multis periculosis successibus ansam præbet.
5. *Corrosivis* extirpare velle ganglium, est res periculosa.
6. De *mortificatione* dicendum etiam est. Commendant nempe nonnulli, ut æger ipse, vel alius etiam, cum decente modestia *morsicando* nodum talem emolliat & sensim quasi concerpit.
7. Auctores e. g. *Muys* & *Mekeren* certas encheireses docent, quibus disruptio fieri possit. Prior pollicem ganglio imponere & deinde omni vi premere docet. Posterior manum mensæ imponendam & deinde pugno aliquoties ganglium percutiendum commendat. *Helvetius* malleum ligneum adhibuit.
8. Notum est exemplum viri cujusdam, cujus ganglium satis magnum & durum, vehementibus aliquot percussionibus profligabatur. Der Chirurgus schlug ihm etliche mahl mit aller Hestigkeit vermittelst einem harten Buche auf das ganglion, da es denn gleich verschwand.
9. *Specificæ*, *sympathetica imaginaria* & ipsa denique *superstitiosa* remedia nominanda restant:
 - 1) *Contactus* gangliorum a *moriente* aut *mortuo* homine.
 - 2) *Speciatim manus filii septimi*, uti *strumas*, ita etiam ganglia curare dicitur. Es sollen aber keine Töchter darzwischen gebohren seyn.
 - 3) *Absterfio* cum *indusio*, in quo homo recenter mortuus est, ita ut fudore emortuali adhuc madidum sit.
 - 4) *Aspectus* duorum hominum, uni equo insidentium, & quidem luna crescente. Sed fides sit penes experientiam,